

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Subsectio I. Quinam Actus humani cadant sub Lege, vel præcepto
humano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

ritur in ipso operante, & est ipsius dictamen
rationis seu conscientiae, iam late explicata,
per totum: alia dicitur extrinseca, quae
est in ipso operante formaliter, sed cum extrinseca
& objective dirigit ad operandum, & sunt
leges divinae ac humanae, ac tandem generaliter
ultimata est ipsa voluntas divina. De his
generatim aliqua per quatuor subsecutiones ad
necessaria, atque utilia explicanda sunt.

SUBSECTIO I.

*Quinam Actus humani cadant sub lege
praecepto humano.*

SUMMARIUM.

35. *Humanam legem, vel praeceptum per se directe prohiberi potest omnis, & solus actus humanus externus
36. Bonus, vel malus moraliter, si non ex se, & ex
saltem ex fine praecepti, ut pote
37. Necessarius, vel ut plurimum valde utilis ad
commune, vel observantiam status cuiuslibet
nitatis.*

ASSERTIO VI.

Lex vel praeceptum humano per se directe prohiberi potest omnis & solus actus humanus externus bonus, vel malus moraliter, si non ex se, & ex fine praecepti, ut pote saltem ex fine praecepti, ut pote
necessarius, vel ut plurimum valde utilis ad commune, vel observantiam status cuiuslibet communitatis, vel subditus
Communis doctrina in materia de legibus.

§. I.

- 35 **O**mnis & solus actus humanus externus bonus, vel malus moraliter, si non ex se, & ex fine praecepti, ut pote saltem ex fine praecepti, ut pote
necessarius, vel ut plurimum valde utilis ad commune, vel observantiam status cuiuslibet communitatis, vel subditus
Communis doctrina in materia de legibus.

actus merè internus per se directè præcipi vel pro-
 hiberi possit humanâ lege, vel præcepto. D. Tho-
 mas I. 2. q. 91. a. 4. & q. 100. a. 9. ac alibi.
 Navarr. c. 13. n. 38. Suarez l. 4. de legib. c. 12.
 Lessius l. 2. c. 37. dub. 11. Tanner. hic disp. 5. dub.
 2. Layman. c. 4, n. 5. Alii innumeri apud ipsos.
 Quamvis alii contrâ sentiant apud Lessium l. 2.
 non nihil faventem. Ratio communiter assignata
 est: Quia humanâ potestate, lege vel præcepto
 illud tantum potest præcipi, vel prohiberi directè,
 de quo homo humanâ virtute potest cognoscere,
 & judicare, transgressores punire, &c. Alioquin
 frustra ferretur lex, vel præceptum Communitati,
 si cognosci non posset, an serventur: atqui de acti-
 bus merè internis, quippe suapte naturâ insensibi-
 libus, & latentibus nullus homo humanâ virtu-
 te cognoscere, vel judicare potest: juxta illud I.
 Reg. 16. *Homines vident ea, quæ patent. Deus autè*
intrinsecus cor. Etc. *erubescant. d. 32.* dicitur *Secre-*
torum solus Deus cognitor & Judex est. Unde &c.
Sicut de simonia. dicitur, *Ecclesiam non judica-*
re de occultis. Et ibidem c. *Tua nos.* inquit Inno-
 centius P. III. *Nobis datum est de manifestis*
solummodo judicare: ergo tantum actus exter-
 ni per se directè præcipi, vel prohiberi possunt,
 minimè verò actus merè interni, ut sunt cogita-
 tiones, proposita, volitiones, & merè interna, &
 nullo signo, vel conatu sensibili exterius signifi-
 cata vel manifestata, alioquin jam possent cadere
 sub legem, vel pœnam humanam, etiam effectu

non secuto. Cæterum sermo est de legibus
 præceptis humanis ex pura potestate gubernati
 in subditos latis, & secluso voto obedientiæ. Præ
 latus enim Regularis majori potestate potest
 suos subditos Religiosos ratione voti obedientiæ
 quod, quia Deo principaliter fit, ad actum etiam
 merè internum se extendere potest, & quandoque
 etiam debet. Quia ergo Religiosus principaliter
 Deo iovit, obedire suo Prælati in omnibus, quæ
 secundum Regulam & Ordinis consuetudinem
 præcipiuntur, quæque ad puram Regulam & Statutum
 sui observantiam conducunt, ideo Prælati regula
 res possunt etiam lege vel statuto præcipere
 quos actus etiam merè internos, utpote orationes
 mentalem statim horis, Examina conscientiarum, &c.
 utpote generaliter ad observantiam statum religiosum
 summè necessaria. Item ut Sacrificia, orationes
 jejunia Deo offerantur ad peculiarem aliquam in
 tentionem: ut pro Benefactoribus, specialiter
 commendatis &c. ita ut contraveniens peccat
 etiam pro ratione materiæ, mortaliter. Nec est
 subtilizandum, an peccet contra præceptum, an
 potius occasione præcepti contra votum: hoc
 nim pejus illo.

§. II.

36 **B**onus, vel malus moraliter. Intelligentiam
 est, non quòd actus omnis cadens sub præcep
 tum, vel prohibitionem humanam, jam debet
 esse bonus, vel malus secundum se ex objecto, &
 secluso præcepto vel prohibitionem humana, sed
 ita, ut saltem possit esse bonus, vel malus ex fine
 pro

propter quem præcipitur, vel prohibetur. Ut bene
 explicant *Cajetanus, Sotus, Valentia, alii cum Tan-*
nero hic disp. 5. q. 9. dub. 2. Itaque humanâ lege,
 vel præcepto præcipi, vel prohiberi possunt non
 tantum actus boni, & mali jam cadentes sub præ-
 cepto divino naturali, vel positivo: ut alienum re-
 stituere, à furto, latrocinio, adulterio, blasphemiâ,
 abstinere &c. cum nihil prohibeat idem pluribus
 legibus, vel titulis deberi, neque solum actus boni
 virtutum, alioquin liberi, ut jejunia, festa, auditio
 Missæ: sed etiam actiones de se indifferentes, præ-
 cipiuntur, vel prohibentur ad finem virtutis neces-
 sariæ Communitati, constituendo illas medium,
 & materiam talis virtutis, v. g. ut publicæ preces
 tempore paschali stando perficiantur, ne die festo
 Mercaturæ, vel Judicia exerceantur, ad finem
 virtutis Religionis, & cultus divini: ut die Veneris,
 & Sabbathi carnibus abstinenceatur, ad finem Tem-
 perantiæ: &c. adeo ut qui contra fecerit, verè pec-
 cet contra Religionem, vel Temperantiam, quip-
 pe cujus intentione, & motivo actiones illæ, etsi
 de se indifferentes præceptæ sunt, vel prohibitæ.
 Nullâ autem humanâ lege, præcepto, aut præcipi
 possunt actus mali, & lege divinâ naturali, vel
 positivâ prohibiti: aut prohiberi actus boni lege
 divinâ in talibus circumstantiis præcepti: ut om-
 nes consentiunt.

§. III.

Necessarius, vel ut plurimum valde utilis ad
 bonum commune: &c. Ratio est. Quia finis
 potestatis, legis, ac præcepti cujusvis humani
 est

37

est dirigere Communitatem, & subditos ordinare ad bonum commune, juxta cujuslibet statum, obligationem: ideoque illa tantum recte præcipi vel prohiberi possunt, & debent, quæ faciendæ vel omittendæ necessarium aut valde utile est bonum commune &c. non autem illa, quæ ad finem necessaria, vel multum utilia non sunt. Hæc lege humanâ Ecclesiasticâ, cujus finis est bonum commune spirituale animarum, præcipi & prohiberi possunt ea omnia, quæ ad salutem animarum & exactam observantiam mandatorum Dei necessaria, ac utilia sunt, utpote, aut ipsa præcipi divina exequendo, declarando, aut de se interdum determinando ad certum tempus & modum, ut de Cultu divino, Pœnitentiâ, Eucharistiâ &c. aut alia ad observantiam mandatorum Dei necessaria, & utilia præscribendo, v. g. carum sacramenta, jejunia &c. His enim quatuor modis in omnibus lex Ecclesiastica continetur. Similiter in civili ea omnia & sola præcipi, vel prohiberi possunt, quæ ad finem boni communis naturæ seu temporalis felicitatis humanæ, pacis & immunitatis Reipublicæ, atque civium necessarium vel utilia, sive in materia justitiæ, sive aliarum virtutum: quæ non est hujus loci prosequi.

§. IV.

38 **V**el observantiam statûs cujuslibet Communitatis. Utpote etiam peculiaris Religionis Congregationis, Collegii &c. Ratio eadem est. Prælati ergo Religiosorum, legibus, statutis, præceptis suis ea duntaxat possunt præcipere, vel prohibere.

hibere suis Religiosis subditis, quæ necessaria, vel
ut plurimum valde utilia sunt ad observantiam
statuti sui, & Regulæ, quam professi sunt. Non er-
go possunt præcipere ut arctius vivant, quàm Re-
gula postulet, vel ad ejus observantiam valde utile
sit. Non possunt in communi præcipere opera
merè supererogatoria, quantumvis bona & meri-
toria, v. g. ut toties in septimana jejulent, discipli-
nas faciant, & alia hujusmodi, quæ nec in eorum
Regula continentur, nec ad ejus observationem
conducunt. Multò minùs poterunt præcipere o-
pera ex objecto, & circumstantiis omninò indif-
ferentia atque inutilia. *Communis Doctrina. D.
Thom. 2. 2. q. 186. a. 9. Sylvester, Angelus, Lay-
man, alii passim.* Quò spectat celebris sententia
D. Bernardi, *l. de precepto & dispensat. c. 8. Ni-
hil præcipiat mihi Prælati eorum, quæ non promisi:
Nihil prohibeat eorum, quæ promisi: nec augeat,
nec minuat votum meum, sine mea voluntate.* Ex-
cipitur autem hic Religio Fratrum Minorum S.
Francisci, cujus Regulæ speciale, & formale præ-
ceptum est. *c. 10. Præcipio firmiter Fratribus
universis, ut obediant suis Ministris in omnibus,
quæ promiserunt Domino observare, ET NON
SUNT CONTRARIA ANIMÆ SUÆ,
ET REGULÆ NOSTRÆ.* Adeò, ut nobis
possint præcipere ea omnia, & nos teneamur
obedire in omnibus illis, quæ non sunt *contra
animam.* i. e. Conscientiam, & Regulam. Ita ex-
presse declarant Summi Pontifices, Martinus V. &
Leo X. in suis constitutionibus. Hujus verba sunt:
Volu.

Volumus, & mandamus, prout in dicta Regula
 continetur, ut omnes & singuli Fratres, in omnibus
 que non sunt contra DEUM, animam suam, & Re-
 gulam Fratrum Minorum, teneantur obedire. Ob-
 stinissima ergo est obedientia Fratrum Minorum,
 unde quod in aliis Religionibus non posse fieri de-
 ctum est; in hoc Ordine etiam opera merè supererogatoria,
 aut indifferentia præcipi possunt. Quia
 imò eadem illa opera, quæ in aliis Religionibus
 sunt supererogatoria aut indifferentia, quia ad ob-
 servationem eorum statûs non conducunt, in nos-
 tro Ordine supererogatoria vel indifferentia non
 sunt, sed omnia valde utilia ad perfectam observa-
 tionem Regulæ, quoad obedientiã perfectissimam
 in ea præceptam: adeò, ut etiam teneamur obe-
 dire in iis, quæ ad solum perfectæ obedientiæ exer-
 citium, & omnimodæ abnegationis propriæ vo-
 luntatis, conducunt: qualia sunt etiam opera su-
 pererogatoria, atque indifferentia: quippe, quæ
 etiam sunt ex *OMNIBUS*, que non sunt con-
 tra animam, & Regulam nostram. Imò, quò magis
 us sæpè opus injungitur, eò magis conducit ad
 exercitium perfectæ obedientiæ, & abnegatio-
 nis propriæ voluntatis. *Lege Franc. Mayran.*
Quodlib. 12. conclus. 15.

SUBSECTIO II.

*Qualiter Actus interni cadant sub humana
 lege, vel præcepto.*

39. *Lege humanã indirectè etiam præcipi, vel prohiberi
 possunt actus interni ad substantiam moralem actus
 earum necessario requisiti, in genere, vel,*